

1982-10-25

11.392-3387-77
(delbeslut)

Byggnadsminnesförklaring av kv Skarpe Nord 6, Västra gatan 2, Kungälv kommun
(3 bilagor)

Riksantikvarieämbetet föreslog i skrivelse den 3 november 1967 till stadsarkitekten i Kungälv kommun att bl a rubricerade byggnad skulle byggnadsminnesförklaras. Byggnadsnämnden i kommunen beslöt den 7 november 1974 att ansökan om byggnadsminnesförklaring skulle göras bl a för denna byggnad.

Sedan stadsplan för Västra gatan fastställts genom regeringens beslut den 21 februari 1980 har behandlingen av ärendet kunnat återupptas.

Kommunstyrelsen i Kungälv kommun har efter hörande av byggnadsnämnden och fastighetskontoret genom beslut den 4 februari 1981 tillstyrkt byggnadsminnesförklaring.

Ni har, sedan Ni blivit ägare till fastigheten, beretts tillfälle att yttra Er över förslag till skyddsbestämmelser. Ni förklarade i skrivelse den 22 september 1981 att Ni accepterade byggnadsminnesförklaring om garantier kunde lämnas att bidrag och lån kunde utgå för antikvariska överkostnader. Riksantikvarieämbetet förklarade i yttrande den 11 oktober 1981 att ämbetet tillstyrkte en byggnadsminnesförklaring, att en sådan byggnadsminnesförklaring ej innebar att pågående användning avsevärt försvåras på ett sådant sätt som åsyftas i § 5 lagen om byggnadsminnen och att därför någon ersättning från staten inte kunde påräknas.

I skrivelse den 25 januari 1982 begärde därför länsstyrelsen att Ni inom 2 månader skulle anmäla till länsstyrelsen Era anspråk på ersättning om Ni bedömde att skyddsföreskrifterna var så utformade att den pågående användningen av byggnaden eller kringliggande område avsevärt försvårades.

Ni har inte anmält några sådana anspråk. Vid kontakt har Ni bekräftat att Ni accepterar byggnadsminnesförklaring.

1982-10-25

11.392-3387-77
(delbeslut)

Länsstyrelsen får för sin del anföra följande. Skydds- föreskrifterna har utformats så att användningen som bo- stadshus inte skall försvåras. De omfattar endast exteriör och ett visst område kring byggnaden. Huset har under senare tid byggts om till modern standard. Länsstyrelsen har därvid tillstyrkt åtgärder som varit nödvändiga för att huset skall kunna utnyttjas på ett tillfredsställande sätt. Enligt beslut av länsbostads- nämnden har ombyggnadskostnaderna kunnat rymmas inom låneunderlaget.

Länsstyrelsen bedömer således att en byggnadsminnes- förklaring inte försvårar pågående användning.

Den nuvarande byggnaden uppfördes efter den stora branden 1796. Den efterträdde ett hus som finns markerat på 1696 års karta. Redan då inhystes Kungälvskv. trivial- skola, då känd bl a för att skalden Thomas Thorild skall ha gått här 1767-1772. Skolan inhystes också i den nuvarande byggnaden, där den under namnet Pedagogi- skolan fanns kvar till 1893. I huset var också Kungälvskv. första telegraf- och telefonstation inhyst. Byggnadens fasader (utan entrépartiet från gården) har väl bevarat sin äldre karaktär och utgör en mycket viktig del i entrén till Västra gatan från Stora Torget.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 1 § lagen (1960:690) om byggnadsminnen rubricerade byggnad för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter.

- 1 Byggnad, som markerats med hel dragen linje på bifogad karta, får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
- 2 Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
- 3 Det område kring byggnaden som avgränsats med streckad linje på bifogad karta skall hållas i sådant skick att byggnadens utseende och karaktär inte förvanskas.

Länsstyrelsen lämnar råd i fråga om underhållet av byggnaden och värden av det kringliggande området.

1982-10-25

11.392-3387-77
(delbeslut)

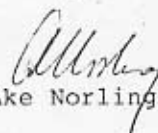
Om ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföreskrifter finnes nödvändig för att byggnaden skall vara till nytta eller om sådan ändring eljest kan anses påkallad av särskilda skäl, får länsstyrelsen enligt 3 § lagen om byggnadsminnen meddela tillstånd härtill.

Enligt 14 § tredje stycket lagen om byggnadsminnen gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten i Göteborg inom tre veckor, se bilaga (formulär 1).

Beslut i detta ärende har fattats av länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog landshövdingen Åke Norling samt ledamöterna Göran Axell, Werner Olsson, Olle Jansson, Lars-Åke Skager, Erling Sundwall, Curt Glimje, Rune Thorén, Ingemar Svensson, Bengt-Olof Thylén, Stig Grauers, Kjell A Mattsson, Kerstin Sandborg, Elof Karlsson och Bertil Nilson.

I den slutliga handläggningen deltog även tf länsrådet, Lennart Grönberg, förste länsassessorn Carl-Otto Lindberg, byrådirektören Ingvar Gustavsson och länsantikvarien Hans Andersson, föredragande.

Åke Norling

Tomas M Larsson

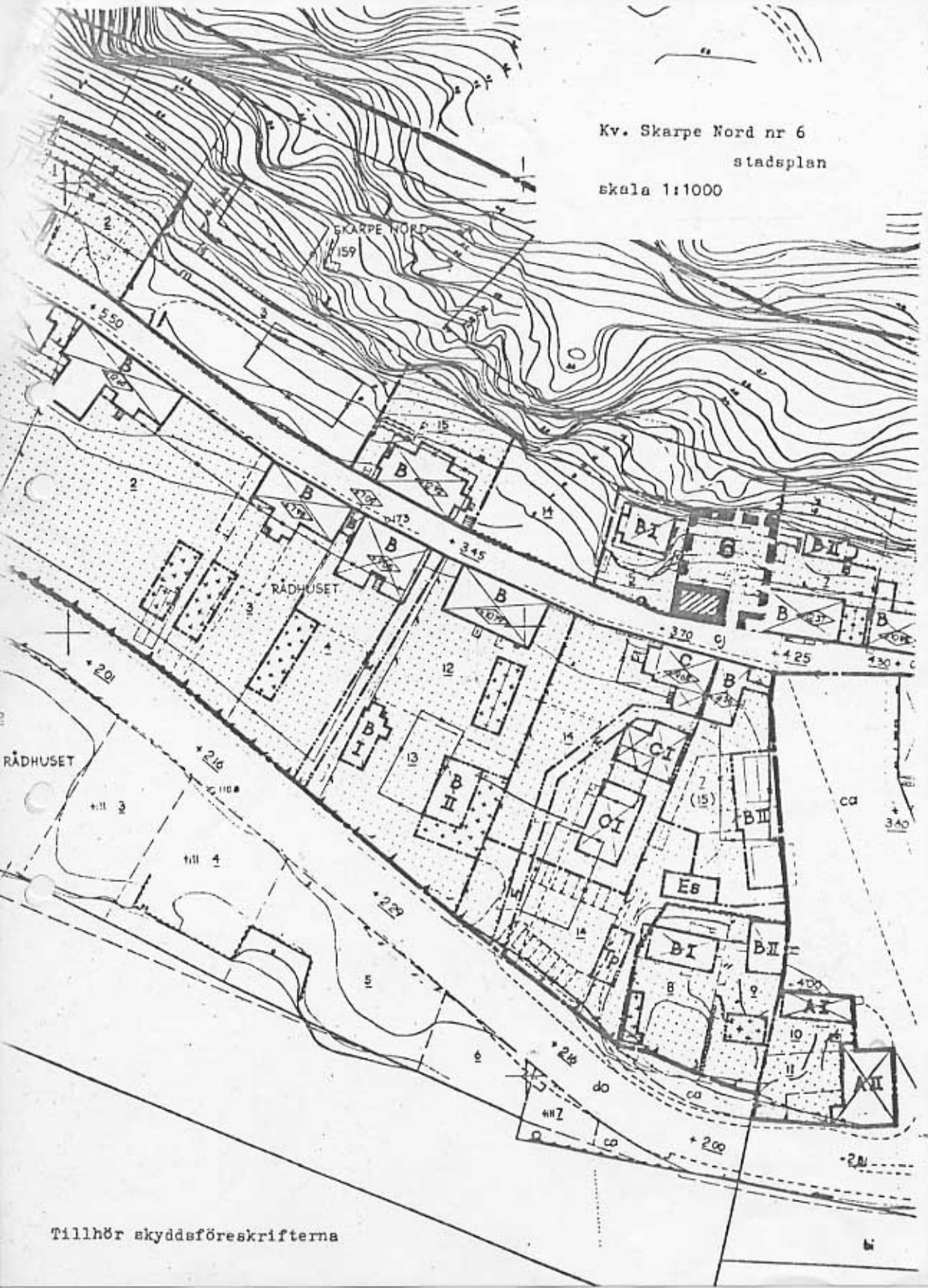
Bilagor

- 1 Karta
- 2 Rapport med dokumentation av byggnaden
- 3 Besvärshänvisning

Kopia till
riksantikvarieämbetet och statens historiska museer
+ delgivningskvitto + bilagor
Kungälv kommun, kommunstyrelsen + delgivningskvitto
+ bilagor
Kungälv kommun, byggnadsnämnden + bilagor 1-2
Kungälv kommun, kulturnämnden + bilagor 1-2
Inskrivningsmyndigheten + bilaga 1 när beslutet
vunnit laga kraft
juridiska enheten + bilaga 1
planenheten + bilaga 1
länsantikvarien + bilaga 1
akten + bilaga 1

SJ

Kv. Skarpe Nord nr 6
stadsplan
skala 1:1000

Tillhör skyddsföreskrifterna

Den som vill klaga över länsstyrelsens beslut skall göra det skriftligen genom besvär till kammarrätten i Göteborg, Box 1531, 401 50 GÖTEBORG.

Besvärshandling skall ha kommit in till kammarrätten inom den tid som markerats med kryss

- tre veckor från den dag då klaganden fått del av beslutet
- två månader från den dag då klaganden fått del av beslutet
- två månader från dagen för beslutet
-

UPPLYSNINGAR

I besvärshandling anges

- 1 klagandens namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer
- 2 beslutet som överklagas (länsstyrelsens namn, dag för beslutet och diarienummer)
- 3 vilken ändring som yrkas i länsstyrelsens beslut
- 4 vad som åberopas till stöd för ändringsyrkande

Besvärshandling skall vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller hans ombud.

KV SKARPE NORD NR 6

"Thorildska huset", Västra Gatan nr 1

(f d tomt nr 165)

HISTORIK

Tillkomsthistoria

Redan på Erick Kuus karta "Grundrättning på staden Kungälv" från 1696 är byggnaden särskilt markerad. I förteckning som finns på kartan står det att nr 90 visar "Skohlen med dess tomt".

1679

Enligt uppgifter som ej direkt går att bekräfta skulle byggnaden ha blivit uppförd under samma tid som den nya träkyrkan vid torget. Kyrkan byggdes under 1679-82.

Trivialskolan existerade fram till 1809. Därefter benämndes skolan Pedagogin i Kongälv till år 1893 då den avvecklades.

1772

Skalden Thomas Thorild gick i trivialskolan under åren 1767-1772. Därav namnet Thorildska huset.

Prosten Gustav Lorenz Sivertsson var skolkamrat med Thorild både under studietiden på Trivialskolan i Kungälv och senare.

Sivertsson är även känd som en framstående resenär och bokvän som skänkte skolan en större boksamling (1813-1821). För att ytterligare hedra sin gamla skola, Trivialskolan, donerade han och hans syster Brigitta Christina en summa på 6 144 R:dr vars räntor utdelas som stipendium till "ynglingar hvilka åtnjuta undervisning i Kongälv Trivialskola".

Denna stipendiefond existerar än i dag.

Vid branden 1796 skadades bland annat prästgården, skolan och hospitalet. Byggnaderna återuppfördes nästan omedelbart.

1800

Den nuvarande byggnaden uppfördes således omkring 1800. Tomten fick nummer 165.

Om man däremot kunde utnyttja kvarvarande delar av den brunna byggnaden, är ej känt, men typen på takstol skulle kunna tyda på att äldre delar har ingått.

När grannhuset (f d hospitalet) förvärvades av handlare D Werming, lät denne uppföra di/erse nybyggnader dels på sin egen tomt, dels på skoltomten.

1816

Detta senare resulterade i en process med undervisningsverket i Göteborgs stift. Kyrkoherden Kunckel och skolläraren Lindelund bestred ett avtal som blev upprättat av magistraten i Kungälv den 2 oktober 1816. Efter överklagande i hovrätten utan åtgärd fortsatte målet till Högsta domstolen vilken fastställde magistratens utslag den 13 mars 1818 vilket undertecknades av Carl XIV Johan. Nybyggnaden på skoltomten fick kvarstå.

1876

På en karta från 1876 visar denna en tillbyggnad mot gården. Denna är betingad av att ingångarna till bottenplan respektive övre plan måste ske direkt utifrån. Marknivån framtvingar detta.

1899

Den första telegraf- och telefonstationen i Kungälv inrättades i huset år 1871 resp 1899

Den så kallade Pedagogiskolan hade sin verksamhet till 1893 i bottenplan och telegrafstationen var inrymd tillsammans med föreståndarens bostad på övre plan.

Telefonstationen hade sin verksamhet i huset långt in på 1930-talet.

Nuläge

1980

I dag ägs fastigheten av kommunen och byggnaden har tidigare utnyttjats som ungarshotell.

KV SKARPE NORD TOMT NR 6

Beskrivning av byggnaden

Exteriör och form.

Byggnaden ligger i norra delen av Stora Torget vid Västra Gatan.

Denna är uppförd i två våningar utan källare. Taklutningen är cirka 45 °.

Sockeln av natursten, grovputsad.

Stående ytterpanel med profilerade locklister.

Innanför ytterpanelen bärande stomme av liggtimmer. Knutarna är inbrädade, såväl ytterhörnknutar som mellanväggknutar.

All panel är målad med oljefärg i en ljusgrå färgton.

Fönstren är symmetriskt placerade i fasaden. Dessa är utåtgående dubbelkopplade och försedda med omramningar av vitmålade bräder.

Entrén är belägen på husets "baksida" och är så anordnad att man har gjort en direkt ingång via en smal tillbyggnad till bottenplan. Övre plan är tillgänglig via ett nybyggt vindfång och yttertrappa av trä.

Taket är beklätt med rött taktegel.

Två skorstenar är uppförda i fogat tegel.

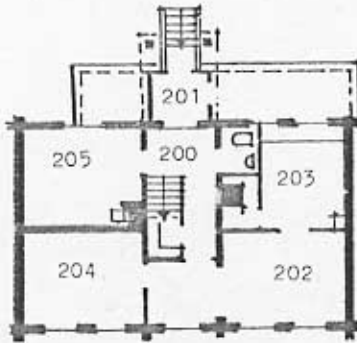
Nr	Benämning	Golv mtrl.färg	Väggar mtrl.färg	Tak mtrl.färg	Dörrar mtrl.färg	Fönster mtrl.färg	Listverk mtrl.färg	Övriga detaljer
	<u>Källare</u> Ej utgrävd. <u>Bottenplan</u>							Sockel av naturesten delvis grovputs
100	Entré med toalett	plastm.	pärلسpont målad	pärلسpont målad	furu,mål. vita	-	-	
101	Ungkarlsrum	"	grå	vit				
102	"		träfiberpl					
104	"		tapet	"	"	nya dubbel- koppl.	-	
103	Kök	"	träfiberpl målad	"	"	"		enkel köksinredn.
105	Entrékorridor	"	"	"	"	"	-	skåpinredning
	<u>Plan i trappa</u>							
200	Trapphus	"	pärلسpont	"	"	-	-	
201	Yttre entré,vindfång	"	träfiberpl målad	"	"	nya dubbel koppl.	-	ny yttertrappa
202	Samlingsrum	"	"	träfiberpl målad	"	"	-	vägg delvis borttage
203	Kök	"	"	"	"	"	-	enkel köksinredn.
204	Ungkarlsrum	"	tapet		"	"	-	-

Nr	Benämning	Golv mtrl.färg	Väggar mtrl.färg	Tak mtrl.färg	Dörrar mtrl.färg	Fönster mtrl.färg	Listverk mtrl.färg	Övriga detaljer
	<u>Vindsplan</u>							
300	Trapphus	linoleum	pärilspon	pärilspon	furu, målade		-	-
301	Ungkarlsrum	"	träfiberpl	"	"	nya koppl.	-	-
302	"	"	"	"	"	"	-	-

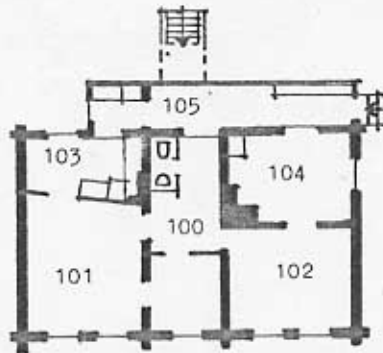
Kv. Skarpe Nord tomt nr 6

Kungälv

Planer i skala 1:200

Plan 1 trappa

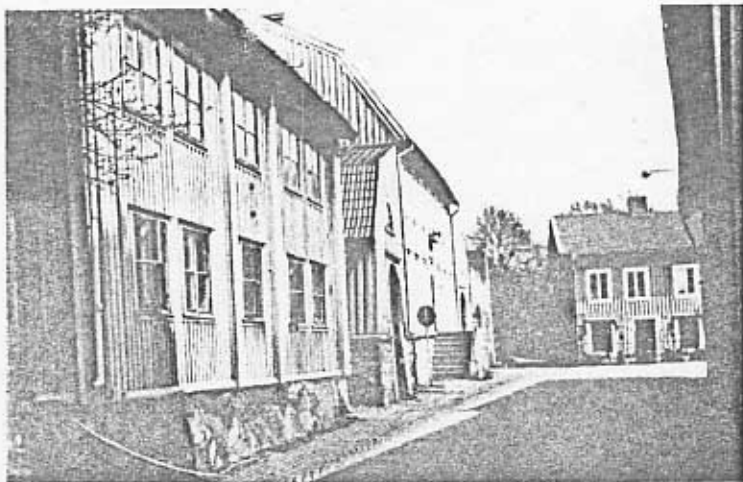
Bottenplan

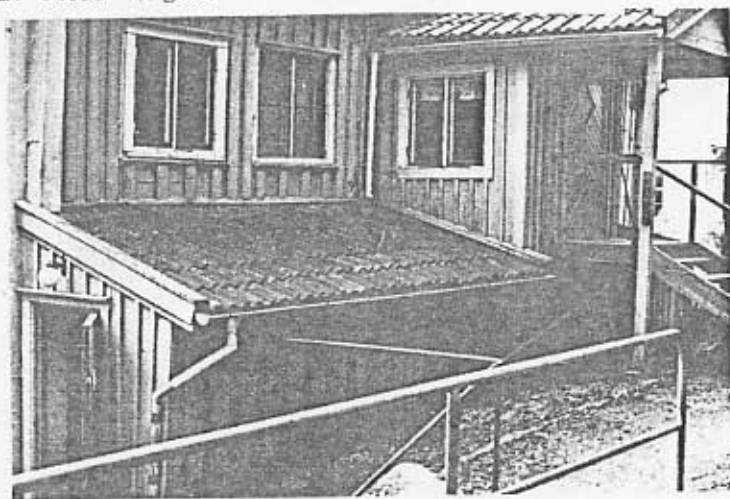

Fasader mot Västra Gatan

Fasader mot söder sedda från Västra Gatan
Byggnaderna är från vänster räknat:
Skarpe Nord nr 6 och 7.
Thorilds gränd rakt fram vid norra delen
av Stora torget.

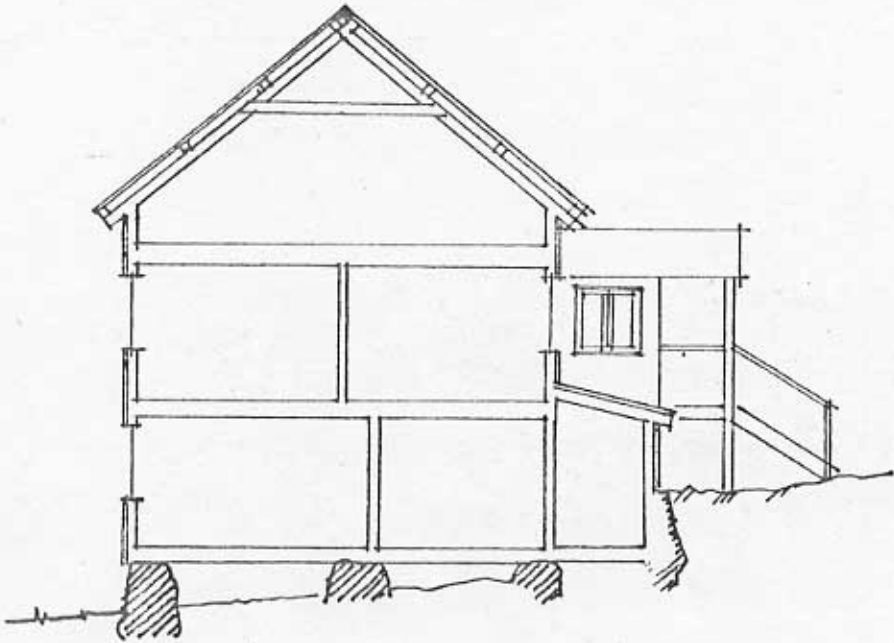
"Baksidan" av det Thorildska huset.
Lägg märke till de båda entreerna i
olika plan.

Kv. Skarpe Nord tomt nr 6

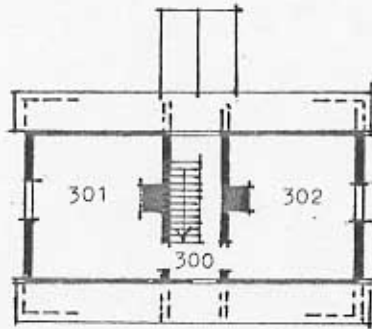
Kungälv

Sektion i skala 1:100

Vindsplan i skala 1:200

Sektion

Vindsplan

KULTURHISTORISK BEDÖMNING

Kv Skarpe Nord nr 6 vid Västra Gatan nr 1

Denna tvåvåningsbyggnad från slutet av 1700-talet utgör, tillsammans med grannuset i öster, en naturlig avslutning av Västra Gatan mot Stora Torget. Byggnaden är också historiskt intressant på grund av att den tidigare har varit skola och telefon/telegrafstation.

Fasaderna

Dessa har kvar sin ålderdomliga prägel och är väl markerade med sina väl inbrädade knutar. Entrepertiet mot gårds- sidan är delvis ombyggt under senare tid.

Interiör och planlösning

Planen är av typisk dubbelhustyp med centralt trapphus. På grund av skiftande funktioner genom tiderna har inredningen ändrats så att det i dag endast är det bärande delarna som är intakta.

Övrigt

Byggnaden, som ligger på norrsidan av Västra Gatan, har ett dominant läge i stadsbilden. Som en kuriositet kan nämnas att grannhusets portluder ligger på tomten och användes som förråd för de boende i byggnaden.